

LILLA

EDUCATIE DRAAGT BIJ AAN BIJ PLATTELANDSVERNIEUWING ACHTTTIEN GOEDE VOORBEELDEN

Juli 2008

Projectpartners

Stichting voor Volkshogeschoolwerk in Nederland, NL

Doarpswurk, NL

Dalarnas Bildningsförbund, SE

Norwegian Association for Adult Education, NO

Entre Serras, PT

Acefir, ES

Lifelong Learning Centre West Iceland, IS

Deze uitgave is een resultaat van het LILLA project, een Europees Lerend Partnerschap.

Uitgave: LILLA partners

Tekst: LILLA partners

Redactie: Lidwien Vos de Wael en Janny van der Molen

Deze uitgave werd mogelijk gemaakt door de financiële steun van de Europese Commissie (Grundtvig Programma) en de Commissie Studie & Publikaties van de Stichting voor Volkshogeschoolwerk in Nederland.

Vragen en reacties zijn welkom via info@volkshogeschool.nl

Introductie LILLA

Ondernemen op het platteland

Internationaal Handwerk Café

'Leer-ambassadeurs'

Studiekringen werken aan leader programma

Volkshogescholen bevorderen plattelandsontwikkeling

Ski-evenement als motor voor regionale ontwikkeling

Reizen en Leren

Alfabetisering in een recreatief jasje

Wat cursisten willen leren

Een ontmoetingsplek om te leren

Leren over de culturele wortels

Centrum voor Leven Lang Leren

Plattelandstoerisme

Het Gouden Leerplein

Gastheer voor toeristen

Dorpen op internet

It Griene Nêst

Een dorpsvisie

Partners LILLA project

Het LILLA project

In deze brochure stellen wij u achttien inspirerende projecten voor waarbij volwasseneneducatie bijdraagt aan een duurzame plattelandsvernieuwing.

Deze bundel is het resultaat van LILLA, een lerend partnerschap over 'Land Life Learning'. Binnen het kader van dit Europese project wisselden organisaties uit zes Europese landen innovatieve strategieën uit die het leven op het platteland aantrekkelijker maken. De deelnemers uit IJsland, Noorwegen, Zweden, Spanje, Portugal en Nederland discussieerden over de vormgeving van een leven-lang-lerenbeleid in kleine dorpen en gemeenschappen. Ze zochten naar voorbeelden van succesvolle samenwerking tussen volwasseneneducatie en plattelandsvernieuwing. Uitgangspunt daarbij was de overtuiging dat volwasseneneducatie een essentiële rol speelt bij het succes en de duurzaamheid van plattelandsontwikkelingsprocessen. Het LILLA-project bestond uit zes internationale werkbijeenkomsten met discussiesessies en studiebezoeken. Verder werd in alle deelnemende landen contact gelegd met sleutelfiguren en experts op het gebied van volwasseneneducatie en plattelandsontwikkeling. De resultaten van LILLA vindt u in deze brochure en in een Cd-rom.

LILLA leidde ook tot een aantal algemene observaties en conclusies. Deze dienen nog verder aangescherpt te worden, al naar gelang de specifieke situatie in ieder land en streek.

1. De LILLA partners pleiten voor het creëren van een vanzelfsprekende 'cultuur van leven-lang-leren' in de rurale gebieden, waarbij mensen het heel gewoon vinden om te blijven leren voor allerlei doeleinden: voor ontspanning en ontplooiing, voor sociale relaties, voor actief burgerschap en/of voor de arbeidsmarkt. De overtuiging dat ieder mens op zijn eigen manier, tempo en niveau kan blijven leren moet meer verspreid worden. Dit leidt tot empowerment en een groter gevoel van eigenwaarde (voorbeelden 2, 3, 7, 8, 9).
2. Als er onvoldoende educatieve voorzieningen voor kinderen en volwassenen in de rurale gebieden zijn trekken de bewoners weg. Het besluit om in de streek te blijven wonen wordt makkelijker als men vlak bij huis terecht kan voor middelbaar en hoger onderwijs, formele en non-formele educatie, inclusief e-learning (voorbeelden 5, 10).
3. De aanwezigheid van een goed opgeleide bevolking, met een diversiteit aan niveaus en specialismen, is aantrekkelijk voor werkgevers die zich op het platteland willen vestigen. Geschoold personeel maakt een goede toeristische ontwikkeling mogelijk en bevordert lokaal ondernemerschap. Educatie is dan ook een sleutelvoorwaarde voor succesvolle plattelandsontwikkeling (voorbeelden 1, 5, 12, 15).
4. Bewoners hebben er baat bij wanneer in hun dorp of regio de organisaties voor formele en non-formele educatie, de lokale autoriteiten en de bedrijven nauw samenwerken. Educatie kan hierdoor toegankelijker worden. Bewoners vinden dan ook makkelijker de opleiding of cursus die bij hun mogelijkheden en wensen past (voorbeelden 9, 12, 14).
5. Het leven op het platteland is aantrekkelijk en dynamisch wanneer de bewoners actief in de gemeenschap participeren. Ook hiervoor is educatie essentieel. Educatie geeft een impuls aan het lokale vrijwilligerswerk door mensen in formele, non-formele of informele setting van vaardigheden te voorzien die nodig zijn om in een plaatselijk bestuur te zitten, een lokaal ontwikkelingsplan te maken en nieuwe initiatieven te starten. Zo leidt leren dus ook tot een vitaal platteland en lokale democratie (voorbeelden 4, 6, 7, 9, 16, 18).
6. Mensen zijn meer geneigd om op het platteland te blijven wonen wanneer zij voelen dat de streek deel uitmaakt van hun persoonlijke identiteit. Dit gevoel wordt sterker naarmate zij beter op de hoogte zijn van de culturele en historische wortels van het gebied en van de andere mensen die er wonen. Toeristen raken ook steeds meer geïnteresseerd in de cultuur, gewoontes, ambachten enz. van de streek die zij bezoeken. Er zijn veel voorbeelden van educatieve projecten met aandacht voor deze aspecten (voorbeelden 2, 11, 13, 15, 17).

7. Het blijkt nodig te zijn om gemeentelijke autoriteiten, andere organisaties en 'het grote publiek' te overtuigen van de sleutelbijdrage die volwasseneneducatie levert aan plattelandsvernieuwing. Daarom is het zinvol om goede voorbeelden op dit terrein breed in de publiciteit te brengen.
8. Op grond van de voorgaande punten komen wij tot de volgende conclusie: bij projectaanvragen voor plattelandsvernieuwing zou de aanwezigheid van een educatieve component in het voorgestelde project een zwaarwegend beoordelingscriterium moeten zijn.

Tijdens de laatste twee projectbijeekkomsten bespraken de LILLA-partners een nieuwe en veelbelovende tendens, namelijk die van de Lerende Regio's. Dit concept, dat overigens nog volop in ontwikkeling is, betreft het instellen van permanente regionale discussieplatforms met alle relevante organisaties voor volwasseneneducatie en plattelandsvernieuwing met het oog op de uitvoering van gezamenlijke programma's. De voordelen hiervan zijn duidelijk: een dergelijke samenwerking biedt de mogelijkheid om optimaal te profiteren van elkaars expertise op het gebied van leren, cursusontwikkeling, (zelf)evaluatie, plattelandsontwikkeling en –processen, enz. Een dergelijk platform maakt het desgewenst ook mogelijk om de leerdoelen van cursisten in de context van actuele plattelandsprocessen te plaatsen. En tenslotte zal het vanzelfsprekender worden om bij projectaanvragen meteen aan te geven welke leeraspecten bij het betreffende project van belang zijn en in welke leervragen binnen het project moet worden voorzien wil het succesvol zijn.

Uw reactie op deze brochure en op het LILLA-project is welkom op info@volkshogeschool.nl.

1. Ondernemen op het platteland

Noorwegen

Een bedrijf starten op het platteland? In Oppland zagen we een succesvol project om het aantal winstgevendende en innovatieve bedrijven in de regio te vergroten. Startende ondernemers in dit gebied krijgen steun bij de ontwikkeling van hun ideeën en bij de realisering ervan. Educatie en training is een belangrijk onderdeel van dit project.

Innovation Norway bevordert de vestiging van innovatieve bedrijven in het gehele land. Zij geeft speciale aandacht aan de (industriële) ontwikkeling van de rurale gebieden en het vermarkten van Noorwegen als toeristische bestemming. De organisatie wil de commerciële en handelsmogelijkheden van de regio's vergroten door de komst van innovatieve bedrijven te ondersteunen en internationalisering te bevorderen. Om een duurzaam resultaat te waarborgen, biedt zij de startende ondernemers educatie en training, vanaf de eerste planvorming tot en met de feitelijke entree op de markt.

Potentiële ondernemers kunnen deelnemen aan een ééndaagse cursus. Tijdens deze dag krijgen de deelnemers informatie over de competenties die bij succesvol ondernemerschap horen en de formele vereisten voor vestiging van een bedrijf. Zo ontdekken de deelnemers of ondernemen iets is dat bij hen past. Deze cursusdag is gratis en laagdrempelig. Er zijn geen eisen wat betreft vooropleiding of ervaring. Na deze dag krijgen deelnemers die hun plannen verder willen uitwerken een Cursus Ondernemen van 30 uur training en 3 uur individuele coaching aangeboden. Deze training bestaat uit lezingen, groepswerk, discussies en een e-cursus over ondernemerscompetenties. Deze cursus, die eveneens gratis is, levert de deelnemers *en passant* een waardevol netwerk op van collega-startende ondernemers. In veel gevallen blijven deze netwerken ook na de cursus bestaan en zijn zij een grote steun in de beginjaren van de nieuwe onderneming. Tenslotte biedt Innovation Norway coaching door een mentor tijdens de fase van marktintroductie en kan zij startsubsidies en microkredieten verlenen.

Deze methode, met haar combinatie van training, advies, subsidies en microkrediet, is succesvol gebleken. Onderzoek van januari 2008 wijst uit dat 70% van de cursisten van 2006 – 2007 daadwerkelijk een bedrijf startte en 70% van de cursisten gaf aan dat de training daar een grote bijdrage aan leverde. Door dit project startte een aantal nieuwe en innovatieve bedrijven in het rurale gebied van Oppland. Voor de inwoners van dit gebied vormt de aanwezigheid van deze bedrijven een goede reden om in de streek te blijven wonen. Tevens trekken deze bedrijven nieuwe bewoners aan.

Contact:

Innovation Norway

Hege Taarud

hege.taarud@innovasjon norge.no

www.innovationnorway.no

2. Handwerk Café

Noorwegen

De vestiging van migranten en vluchtelingen in een kleine plattelandsgemeente kan een grote impact op de lokale gemeenschap hebben. Nieuwkomers en plaatselijke bevolking moeten aan elkaar wennen, een manier vinden om op prettige wijze samen te leven en gezamenlijk te werken aan de economische en sociale ontwikkeling van de streek. Een actieve houding van lokale autoriteiten en organisaties kan de integratie van de nieuwe bewoners versoepelen en een open houding van de plaatselijke bevolking bevorderen.

In het Noorse Vågå namen de gemeente, de vrijwilligerscentrale en het plaatselijk creatief centrum deze uitdaging aan en openden een Internationaal Handwerk Café. Dit Café is een ontmoetingscentrum voor vluchtelingvrouwen, migranten en plaatselijke bevolking. De bezoekers kunnen er leren naaien, weven en borduren. Tegelijkertijd leren zij de Noorse taal en maken ze kennis met elkaars cultuur. Uitgangspunt is dat het makkelijker is om met elkaar te communiceren als je ook samen iets doet. De bezoeker die goed kan breien of weven leert deze vaardigheid aan de ander. De voertaal is Noors. Voor de nieuwkomers is dit in het begin wel even moeilijk, maar de informele sfeer helpt de deelnemers over de streep. Zo werken mensen met verschillende achtergronden samen en leert men elkaar beter begrijpen. Het Café is twee keer per week geopend.

De resultaten van dit project zijn niet in cijfers uit te drukken. Maar duidelijk is wel dat het Café de integratie van vluchtelingenvrouwen en migranten in de lokale gemeenschap makkelijker maakt. Bij de lokale inwoners die het Café bezoeken verdwijnen vooroordelen ten aanzien van de nieuwe bewoners, die zich op hun beurt meer thuis gaan voelen in de nieuwe omgeving. In het Café leert men spelenderwijs allerlei vaardigheden en doet men sociale contacten op. De deelnemers voelen zich hierdoor gesterkt in hun eigenwaarde.

Het is bekend dat vrijwilligerswerk van essentieel belang is voor de duurzame ontwikkeling van plattelandsgebieden. Daarom is het ook leuk te melden dat de organisatie van het Handwerk Café volledig in handen van vrijwilligers ligt. Met hun inspanningen leveren zij een bijdrage aan integratie en participatie aan de lokale samenleving.

Contact:

Vågå Husflidslag
Tone Heskestad
tone@folkekultur.no
+47 61 21 77 50

3. 'Leer-ambassadeurs'

Noorwegen

Plattelandsgebieden hebben belang bij goed opgeleide inwoners, mensen die hun kennis bijhouden en in staat zijn om hun rol als actieve burger te vervullen. Daarom zou het mooi zijn wanneer er in de rurale gebieden 'een sterke leer-cultuur' aanwezig is, met daarbij de vanzelfsprekende gedachte van een leven lang leren, ongeacht het onderwijsniveau van de betreffende persoon. Maar een leven lang leren is natuurlijk tevens van speciaal belang voor mensen die jaren geleden de school zonder diploma's hebben verlaten. De Noorse Vereniging voor Volwasseneneducatie (VOFO) coördineert een project dat met name die mensen wil motiveren om weer te gaan leren. In dit project, de 'leer-ambassadeurs', werkt VOFO samen met lokale en regionale autoriteiten.

Leer-ambassadeurs zijn mensen die in hun persoonlijke leven grote barrières op het gebied van leren hebben overwonnen. Zij vertellen over hun achtergrond en ervaringen in buurtcentra, scholen, conferenties, enz. Hun levensverhaal inspireert andere volwassenen en motiveert hen om ook (weer) te gaan leren. Leer-ambassadeurs moedigen laag opgeleide mensen aan om hun eigen mogelijkheden te onderzoeken en eigen keuzes te maken op het gebied van leren. Totnogtoe zijn de reacties van het publiek zeer positief, met name vanwege de herkenbaarheid van de verhalen. Leer-ambassadeurs hebben, door hun werkzaamheden, een actieve plek in het educatieve landschap verworven. Zij geven de anonieme 'leerder' een gezicht, hetgeen groot effect heeft bij beleidsmakers. In de nabije toekomst gaan leerders in Noorwegen ook meedoen aan de discussie omtrent en nieuwe pedagogische benadering van volwasseneneducatie. De grote uitdaging voor de komende jaren is de zichtbaarheid van de leerders vast te houden, zowel in de rurale als in de stedelijke gebieden in Noorwegen.

Contact:

VOFO

Berit Mykland

vofo@vofo.no

www.vofo.no

4. Studiekringen werken aan Leader Programma

Zweden

In de Scandinavische landen is de studiecirkel een bekend en intensief gebruikte educatieve activiteit. Zo ook in Zweden. Grotere en kleinere groepen, van minimaal drie personen, kunnen een studiekring vormen en daarmee een cursus op maat aanvragen. Zij krijgen dan een docent, betaalbaar studie- of werkmateriaal. De studiekring vindt plaats op een tijd die hun goed uitkomt. Elke studiekring krijgt ondersteuning van een Zweedse studieorganisatie.

In Falun (Dalarna) speelden studiekringen een waardevolle rol bij plattelandsplanning. De regionale plattelandsopbouwwerker vroeg een studieorganisatie om studiekringen te organiseren in iedere uithoek van deze rurale gemeenschap. Deze studiekringen zouden ideeën moeten ontwikkelen voor het Leader Programma 2008 – 2013. In de acht dorpen van Falun werden in totaal tien groepen gevormd met bij elkaar 80 deelnemers. De meeste deelnemers waren lid van een lokale vereniging of actiegroep. Zij waren er erg op gebrand een bijdrage aan het nieuwe Leader Programma te leveren, maar hadden daarbij technische ondersteuning nodig en een plek om de verschillende meningen en mogelijkheden te bediscussiëren. De studieorganisatie ondersteunde de studiekringen met materiaal en zorgde voor de voorzitters.

De groepen kwamen vijf tot tien keer bij elkaar. Tijdens het werkproces leerden de deelnemers veel over programmaplanning, omgaan met verschillende meningen en belangen enz. De deelnemers waren bijzonder actief. Ze kwamen met creatieve ideeën voor de invulling van het Leader Programma, waaronder ideeën met betrekking tot lokale dienstencentra, communicatie, energievoorziening, ontmoetingsplekken, toerisme en woningen voor ouderen. Alle voorstellen die door de studiekringen werden geformuleerd zijn opgenomen in het werkprogramma voor de nieuwe Leader periode.

De methode van de studiekring is dus zeer geschikt om lokale processen van actief burgerschap met het oog op een nieuwe en betere lokale samenleving te ondersteunen.

Contact:

SV Falun-Borlänge

Emil Nilzon

emil.nilzon@sv.se

www.sv.se

5. Volkshogescholen bevorderen plattelandontwikkeling Zweden

In Dalarna hadden lokale kaderleden al langer makkelijk toegang tot volkshogescholen waar zij training en educatie op het gebied van plattelandontwikkeling konden krijgen. Het werk van de lokale bestuurders werd hierdoor beduidend duurzamer en succesvoller. Tijdens cursussen op één van de zeven volkshogescholen in de regio deden zij allerlei nieuwe competenties op waar zij in hun werk dankbaar gebruik van maakten. Een aantal projecten voor platteland vernieuwing besloot daarom onlangs een structurele samenwerking met een volkshogeschool aan te gaan om flexibele cursussen op maat te krijgen. De exacte inhoud van deze cursussen bepalen de organisaties in samenspraak met de docenten van de school. De cursussen worden gefinancierd door de nationale en regionale overheid (county Dalarna), op voorwaarde dat de cursus minimaal vier uur per dag duurt. Als het nodig is kan een cursus zelfs een heel jaar doorgaan.

De volkshogescholen ondersteunen niet alleen lokale kaderleden. Een ander speerpunt van deze centra voor non-formele educatie is het bevorderen van ondernemerschap in de regio. Op de volkshogeschool organiseren zij cursussen voor (startende) ondernemers en kleine bedrijven. Daarnaast verzorgen ze ook cursussen op locatie, in de kleine dorpen zelf, op het gebied van toerisme, buitensportactiviteiten, ambachten, kunst, enz.

Het werk van de volkshogescholen heeft een groot effect in de regio. Hun invloed reikt veel verder dan de vier muren van de school. Met hun activiteiten stimuleren zij de creativiteit, de beweging en allerlei nieuwe activiteiten in het gebied. Een cursus op de volkshogeschool is dan ook vaak een effectief instrument om lokale en regionale ontwikkeling te bevorderen.

Contact:

Dalarnas Bildningsförbund

Lars Holmbom

larsholmbom@gmail.com

www.dbf.nu

6. Ski-evenement als motor voor regionale ontwikkeling

Zweden

Echte skiliefhebbers kennen de Vasaloppet, die adembenemende skiwedstrijd die jaarlijks in het noorden van Dalarna plaatsvindt. Aan deze aantrekkelijke wedstrijd werd enkele jaren geleden een nieuwe traditie toegevoegd: de Gezondheidsweek. Educatie vormt een belangrijk component van deze Week.

De projectleider van de Vasaloppet nam het initiatief tot het project 'Vasaloppet als motor voor regionale ontwikkeling in de nieuwe eeuw'. Hij riep de drie gemeenten die bij de wedstrijd betrokken zijn op om de goede reputatie van de Vasaloppet te gebruiken om de bevolking en de bezoekers te stimuleren tot een gezonder leven. De gezondheidscoördinator in de streek nam deze handschoen op en kwam op het idee van een Gezondheidsweek. Hij nodigde sportclubs, culturele verenigingen, ouderenorganisaties, organisaties van gehandicapten, plaatselijke scholen, gezondheidscentra enz. uit om mee te werken aan de voorbereiding hiervan. Deze oproep werd door tientallen organisaties opgepakt en gezamenlijk slaagden zij er in om tijdens de Week een breed spectrum van activiteiten te organiseren. In de voorbereiding werkten de overheid, de publieke sector en een deel van het bedrijfsleven samen. Studieorganisaties stimuleerden hun leden om mee te doen aan dit initiatief en gemeenten gaven hun medewerkers de mogelijkheid om tijdens de Gezondheidsweek de activiteiten bij te wonen.

De eerste Gezondheidsweek werd in 2004 gehouden en sindsdien is het een jaarlijks terugkerend evenement. De Week is om verschillende redenen een succes te noemen. Allereerst is de enorme verscheidenheid aan activiteiten en het grote aantal deelnemers opvallend. Al deze deelnemers kunnen tijdens de Week zonder enige betaling een nieuwe activiteit uitproberen. Daarnaast biedt de Week een uitstekende gelegenheid voor kleine ondernemers om hun producten en diensten te laten zien. De Gezondheidsweek geeft een impuls aan vele interessante educatieve activiteiten die in het kader van de Week (voorafgaand, tijdens en na afloop) plaatsvinden. Onder de paraplu van de Week ontstonden nieuwe studiekringen, werden lezingen door specialisten gehouden, en kregen kaderleden en werknemers nieuwe educatiemogelijkheden aangeboden. Het concept van de Gezondheidsweek is inmiddels ook door andere gemeenten overgenomen.

Contact:

Dalarnas Bildningsförbund
Lars Holmbom
larsholmbom@gmail.com
www.dbf.nu

7. Reizen en Leren.

Portugal

Mensen die in een afgelegen ruraal gebied wonen en een laag inkomen hebben komen vaak minder snel in aanraking met andere sociale en culturele realiteiten. Een dergelijke 'beperkte wereld' heeft gevolgen voor hun persoonlijke ontwikkeling, voor hun visie op de maatschappij en de eigen gemeenschap. Dit kan een geduchte blokkade zijn bij projecten van plattelandsvernieuwing.

In 2000 startte Entre-Serras een project in Pampilhosa da Serra om de bewoners in deze gebieden de mogelijkheid te geven samen te reizen en de horizon te verbreden. Ieder jaar kiest deze organisatie voor non-formeel leren drie of vier bestemmingen met een educatieve component. Dit zijn bijvoorbeeld plekken met een bijzondere historische achtergrond of plaatsen met een rijk cultureel erfgoed. Inmiddels bezochten de reizigers uit Pampilhosa da Serra alle Portugese provincies, en ook het Spaanse Catalonië en Galicië. Entre-Serras zorgt voor de logistiek: transport, accommodatie, maaltijden en excursies. Alles volgens low budgetprincipe. De deelnemers betalen de helft van de kosten, Entre-Serras de andere helft.

Tijdens de reis zien de deelnemers andere werkelijkheden. Hierdoor gaan zij over hun eigen situatie nadenken. Samen bespreken zij de vraagstukken die ze op hun reis en in hun thuissituatie tegenkomen en zoeken ze naar oplossingen voor het grote thema dat hen allemaal bezig houdt: hoe zorgen we voor een goede kwaliteit van leven in onze rurale omgeving?

Entre-Serras beschouwt educatie niet louter als een kwestie van vaardigheden opdoen. Educatie gaat in hun visie ook over verandering van houding en gedrag, over het vinden van een balans tussen kennis, bewustzijn en gevoel. Het Reisproject heeft een sterke educatieve dimensie. De ervaring is namelijk dat deze groepsreizen tot een onomkeerbaar ontwikkelingsproces bij de deelnemers leiden: zij gaan vragen stellen en bespreken hun ideeën met de medereizigers. Ze krijgen meer begrip voor andere culturen en voor de eigen geschiedenis. Dit heeft invloed op de identiteit, kennis en sociale betrokkenheid van de deelnemers. Dankzij het Reisproject leren bewoners van de dorpjes in deze uitgestrekte gemeente elkaar kennen. Hierdoor is het makkelijker om na afloop van de reis samen aan ontwikkelingsprojecten te werken. Entre-Serras wil nu het accent van het Reisproject meer gaan leggen op het bezoeken van andere rurale gebieden in Europa, om de ontwikkeling van een Europees bewustzijn te stimuleren.

Contact:

ENTRE SERRAS

entre-serras@sapo.pt

Fax 00 351 235751316

8. Alfabetisering in een recreatief jasje

Portugal

Veel mensen denken bij educatieve voorzieningen in de eerste plaats aan kinderen. Maar dat deze voorzieningen ook voor oudere bewoners van groot belang zijn bewees de Volkstelling van 2001: het bleek namelijk dat bijna één op de drie volwassenen in het rurale Pampilhosa da Serra onvoldoende kon lezen en schrijven. De meeste van deze mensen waren al op leeftijd en eigenlijk helemaal niet meer geïnteresseerd in deelname aan het formele onderwijs. Entre-Serras besloot daarom speciaal voor deze ouderen een project te ontwikkelen. Gezocht werd naar een vorm van educatie die zo weinig mogelijk op het traditionele onderwijs in een klaslokaal leek. Dit betekende dat schoolboeken en gewone lessen plaats maakten voor educatieve activiteiten met een sterk recreatief karakter. Potentiële deelnemers werden met behulp van de lokale dorpsbesturen uitgenodigd om mee te doen aan handwerk- en borduurscursussen die in drie dorpen in de gemeente georganiseerd werden. Al snel ging een aantal oudere analfabete bewoners aan deze clubs meedoen en voor zij het wisten belandden zij in een alternatief leerproces. In de groepen werden oude tradities bediscussieerd en vaardigheden uitgewisseld. Moderne borduurtijdschriften namen de plaats in van schoolboeken. Beetje bij beetje leerden de ouderen hierin te lezen. Ook rekenvaardigheden kwamen aan de orde, bijvoorbeeld op het moment dat de deelnemers moesten berekenen hoeveel materialen zij van het beperkte budget konden kopen. Er was geen leraar aanwezig. De coördinator van Entre-Serras kwam regelmatig langs om te kijken hoe de bijeenkomsten verliepen. Na enige tijd bezochten ook schoolkinderen de cursussen. De ouderen werden toen zelf leraar, want zij legden de oude tradities en vaardigheden uit aan de jongere generatie. Iedere groep kwam twee keer per week bij elkaar. En twee keer per maand kwamen de deelnemers uit de drie dorpen samen om elkaars werk te zien en ervaringen uit te wisselen. De gemeente betaalde het vervoer tussen de dorpen. Deze vorm van non-formele educatie bleek uiterst geschikt omdat de deelnemers spelenderwijs belangrijke nieuwe vaardigheden leerden. Bovendien werd hun zelfvertrouwen en eigen creativiteit enorm vergroot, hetgeen ook bijdraagt aan een cultuur van ontwikkeling en verandering.

Contact:

ENTRE SERRAS

entre-serras@sapo.pt

Fax 00 351 235751316

9. Wat cursisten willen leren

Portugal

Uit de Volkstelling van 2001 bleek dat het percentage analfabeten in de gemeente Pampilhosa da Serra ongebruikelijk hoog was. Bijna één op de drie volwassenen kon niet of onvoldoende lezen en schrijven. Voor dit hoge cijfer was een simpele verklaring: de inwoners in dit gebied hadden nauwelijks de mogelijkheid gekregen om na de eerste schooljaren verder te leren. Door de demografische situatie van deze streek, met haar verspreid liggende kleine dorpen, kon het door het Ministerie van Onderwijs verplichte minimumaantal leerlingen voor meer schoolklassen niet bereikt worden.

De plaatselijke onderwijsautoriteiten en de gemeente bundelden hun creativiteit om een passend antwoord te vinden op de educatieve situatie in de kleine dorpjes. Het resultaat van deze samenwerking was een nieuwe strategie waarbij de school letterlijk naar de cursisten toeging. In alle dorpjes werd contact gelegd met dorpsraden en verenigingen. Een aantal daarvan werd toen partner in het project, zij gaven publiciteit aan de educatieve activiteiten die op stapel stonden en zorgden voor faciliteiten als lokalen of computers. De werving van deelnemers gebeurde via oproepen in de lokale pers en door de bewoners huis aan huis te vragen wat zij graag zouden willen leren. Belangrijke onderwerpen waren het gebruik van de telefoon, eenvoudige computervaardigheden, leren lezen, leren schrijven of soms alleen maar je eigen naam leren schrijven. Dit zijn slechts enkele voorbeelden van de educatieve wensen die bewoners naar voren brachten. Een groot deel van de uiteindelijke deelnemers bestond uit vrouwen van boven de 45 die een nieuwe stap in hun leven wilden zetten. Zij kozen zelf de lesinhoud, op basis van hun persoonlijke behoeften en interesses. In de periode 1998 – 2004 startten achtentwintig cursusgroepen in negen verschillende dorpen. Op dit moment ligt de uitdaging er vooral in de deelnemers geïnteresseerd te houden om te blijven leren en situaties te creëren waarin zij hun nieuwe vaardigheden kunnen gebruiken. Na de afronding van dit project viel ook de financiële ondersteuning weg. Desondanks zijn deze educatieve activiteiten in vier van de negen dorpen voortgezet.

Contact:

ENTRE SERRAS

entre-serras@sapo.pt

Fax 00 351 235751316

10. A meeting place for learning.

Iceland

For decades, young people in the Snaefellsnes Region (West Iceland) left their homes and region at the age of sixteen in order to attend upper secondary school. Many of them never returned to become an active adult member of the community. For families, it could be rather difficult to support a child to attend a school in another region because of the financial costs and that is why, in many cases, whole families relocated to the other region, or young people dropped out of school. Therefore, the provision of quality educational opportunities in Snaefellsnes was seen as one of the most important priorities to strengthen the region. Education near your home is a basic element to meet the demands of the 21st century.

In 2004 (part of) the answer to this problematic situation was found: the Snaefellsnes Open Upper Secondary School opened its doors. This school was an initiative of all the municipalities of the peninsula. The vision behind this school was to create a meeting place for learning in the rural community. The school was founded with contributions from the government and the municipalities in the region. The learning concept of this school is very special: the school building has very few classrooms, almost all the teaching goes on in an open space. The school relies on internet/computer technology and the methodology is learning by doing – which makes the students more independent. The teaching method is suitable to respond to individual learning needs. Human resources are at hand and the students can choose between the different learning opportunities. The Snaefellsnes Open School offers a diverse choice of studies in a small rural school environment with the potential of national and global learning resources.

The final result is that the school system empowers the adult learners. The school turned out to be a big stimulus for the rural development as its existence means both social and financial profit for the region and the future sustainability. The Open Upper School brings a change of values, brings more opportunities and improves the quality of life.

The realisation of the Snaefellsnes school is an example of a decision-making process based on the clear demand of the parents ('bottom up').

Contact:

Snaefellsnes Open Upper Secondary School

Guðbjörg Aðalbergsdóttir (headmaster)

www.fsn.is

11. Learning about cultural roots.

Iceland

In many aspects, West Iceland has a very modern face, but there is something else.... West Iceland is also the mythic ground of fascinating sagas. In this part of the country, what now is called one of Iceland's most important cultural treasure, Egils Saga, took place. This saga and many other old sagas really need to be told in all their colourful details so that Icelandic people of all ages learn about their cultural roots. And so that tourists can understand more of the country they are visiting.

In 2006 the Settlement Centre was opened. The main objective of this multifunctional centre in Borgarnes is to bring alive the sagas by recreating them in a direct and dramatic way. The Settlement Centre houses two permanent exhibitions, the Settlement Exhibition and Egils Saga. With the help of an audio guide, the visitor makes a voyage of discovery through history that triggers all senses. This is not a museum: this is an experience-centre where multi-media and theatrical techniques are employed to give the visitor the sensation of how it must have been to cross the open ocean in search of an unknown land. Both exhibitions take about 30 minutes and there are audio guides in seven languages.

The Centre is also a centre-point for all kind of cultural events in Borgarnes. There are housing exhibitions, concerts, lectures and other cultural events. The Centre has conference facilities, a large restaurant with wholesome food and an 80-seat theatre. Two theatre productions saw the light in this centre, drawing visitors from far away to Borgarnes. Since its opening, the Centre has been visited by thousands of people from many countries, but also by many Icelandic scholars and students. The Centre is both a touristic attraction which gives a boost to local economy and an excellent learning place for Icelandic and foreign people.

The Settlement Centre has been the subject of many published articles both in Iceland and abroad and it has been nominated for a many prizes: the tourist industry innovation award 2006, the Icelandic woman entrepreneur award 2007, and the international innovation award 2007 given by FCEM International Businesswoman Association.

Contact:

Settlement Centre Borgarnes

landnam@landnam.is

www.landnam.is

12. Lifelong Learning Centres

Iceland

Iceland has an interesting infrastructure for lifelong learning: there are nine regional Centres for Lifelong Learning spread over the country; and West Iceland, for example, has eight local lifelong learning centres. The main aim of these Centres is the promotion of lifelong learning, in order to elevate the educational standard in rural areas and thus contribute to the regional development of the area. The Centres facilitate access to lifelong learning and start learning initiatives with diverse goals and approaches. In West Iceland, the lifelong learning centre was set up and is managed jointly by the municipalities and the educational and employment sector in the region: the College of West Iceland, Bifröst School of Business (a university), Hvanneyri Agricultural University, the Centre for Rural Development in West Iceland, local communities, trade unions and companies. The Centre is responsible for identifying the need in each part of the region and offers programmes in accordance with that need. Many of the courses are work-related, but there are also recreational courses, such as handicrafts and study circles about the ancient sagas in the region. The Centre offers ICT courses, language courses, hobby courses and tailor-made courses for companies.

One of the 'new' fields in Iceland in general, and for the lifelong learning centres in particular, is career counselling. Nowadays, there is great demand for employees with good knowledge in various fields. Therefore, it is important that each individual realises how and where to improve his or her skills. In 2006, the Centres for Lifelong Learning signed a contract with the Education and Training Centre (established by the Icelandic Confederation of Labour) and the Confederation of Icelandic Employers. The centres for lifelong learning target people who have not completed their upper secondary level of education. This target group forms 38% of the people in the labour market, although the ratio varies from year to year and between regions.

Career counsellors visit workplaces in their district and provide individual counselling interviews related to training and employment. The emphasis is on encouraging people to participate actively in learning processes. The counsellors hope to plant the seeds of desire for education and educate the nation as a whole. These counselling services are funded for three years. This initiative has made Iceland an international leader in the field of career counselling services related to the labour market.

Contact:

The Lifelong Learning Centre in West Iceland
Inga Dóra Halldórsdóttir
ingadora@simenntun.is

13. Plattelandstoerisme

Spanje

Het gehucht Cinclaus (letterlijk: vijf sleutels) bestaat uit vijf huizen. Tot voor kort waren deze huizen vervallen en verlaten, maar dankzij het rurale toerisme zijn ze weer in gebruik. Na een grondige restauratie kregen ze een nieuwe bestemming: nu zijn het vakantieappartementen en een restaurant. Ook is er weer een boerderij. Bezoekers komen naar Cinclaus voor een paar uur of een paar dagen. Zij kunnen in de omgeving wandelen, fietsen, zeilen en vissen. De eigenaar neemt de tijd om de toeristen te vertellen over de beroemdheden die ooit in het gehucht verbleven, zoals een beroemde schrijfster, een dichter en een aantal musici. Hij vertelt desgewenst ook over de Romeinse overblijfselen in de omgeving, over de oude tradities en gewoonten. Je voelt het: deze eigenaar is trots op de geschiedenis en culturele omgeving van Cinclaus.

Veel mensen vertrekken uit de kleine dorpen waar ze opgroeiden. Ze verhuizen naar de stad, op zoek naar werk, educatie, gezondheidszorg en culturele activiteiten. Zo raakt het platteland steeds meer verlaten. Maar gelukkig zien we nu ook een tegenovergestelde beweging waarbij mensen de stress, de herrie en de vervuiling van de stad juist willen ontlopen. Deze mensen zoeken graag het platteland op, met haar specifieke culturele en agrarische tradities. Deze tendens leidde in Catalonië tot de ontwikkeling van allerhande kleinschalige activiteiten. Oude boerderijen en gebouwen werden op traditionele wijze gerestaureerd en van het moderne comfort voorzien die de toerist tegenwoordig wenst. Gemeenten, milieu- en erfgoedorganisaties en landeigenaren werken samen om een kwalitatief aanbod te realiseren op het gebied van accommodatie, recreatie, streekgerechten, educatieve excursies, enz. Bezoekers uit de stad en uit het buitenland kunnen kennis maken met veehouderij, akkerbouw en visserij. De plaatselijke gastheren hebben hun wortels in de regio en zijn daarom bij uitstek in staat om interessante dingen over de streek te vertellen.

Ruraal toerisme wordt in Catalonië steeds belangrijker. Het stimuleert de economische, sociale en culturele ontwikkeling van de streek, het levert werkgelegenheid op en draagt zichtbaar bij aan het herstel van het cultureel erfgoed. Gemeenten en ondernemers hebben een sleutelrol in dit proces. Educatie is daarbij een belangrijke ondersteunende factor, omdat ruraal toerisme nieuwe vaardigheden vereist van de gastheren en –vrouwen die de toeristen ontvangen, en van ondernemers die een nieuw en aantrekkelijk toeristisch aanbod willen ontwikkelen.

Contact:

Associació Turisme Rural de Girona
Francesc Albert
masperaquintana@hotmail.com
www.masperaquintana.com

Foto: good practice foto 13 (0120)

14. Het Gouden Leerplein

Spanje

Torroella de Montgrí is een regiohoofdstad in Catalonië. Samen met de badplaats l'Estartit telt de stad 10.000 inwoners. Torroella levert diensten aan de omliggende gemeenten waaronder de warenmarkt, basisgezondheidszorg en culturele voorzieningen. De gemeente faciliteert volwasseneneducatie in de brede betekenis en zij biedt zelf ook een aantal educatieve activiteiten aan. Naast het zorgdragen voor voldoende voorzieningen voor formele educatie streeft zij ook naar een goed aanbod op het gebied van non-formele educatie. Om deze reden bestaat er in de stad een aantal interessante sociaal-culturele voorzieningen die educatie en culturele activiteiten combineren.

Eén van deze initiatieven is het Gouden Plein, een project waarbij een aantal instellingen nauw samenwerken: het interactieve Museum van de Mediterrane landen, de bibliotheek, het cultureel centrum en het centrum voor formele educatie. Deze samenwerking leverde de bevolking van Torroella al heel wat voordelen op. Zo biedt het migranten een uitstekende gelegenheid om de nieuwe taal en cultuur te leren kennen, waardoor het voor hen makkelijker wordt om werk te vinden. Het biedt jongvolwassenen een tweede kans om op diverse manieren en diverse plekken verder te leren. De samenwerking maakt het mogelijk om taaltrainingen te volgen, waaronder internettrainingen, die gericht zijn op het vinden van werk in de toerismesector. En tenslotte biedt het alle inwoners de mogelijkheid nieuwe kennis op te doen, hetgeen positief is voor de persoonlijke ontwikkeling en het zelfvertrouwen. Het Gouden Plein is aanvullend op de meer traditionele vormen van educatie en sluit aan bij de basisbehoeften van de bevolking. Er is echter nog meer nodig, zoals bijvoorbeeld uitbreiding van het aantal cursussen Catalaans voor migranten. Om het Gouden Plein te doen slagen waren aanpassingen in de gemeentelijke organisatie- en communicatiestructuur nodig. Met name de afdelingen Cultuur, Sociale Zaken, Voorlichting en Educatie gingen meer samenwerken en bundelden hun middelen.

Contact:

Ajuntament de Torroella de Montgrí
Nuria Rigau i Vilallonga
escadult@ddgi.es
www.torroella.org

15. Gastheer voor toeristen

Spanje

Een van de projecten die de LILLA-partners bijzonder opviel was de Cursus voor Toeristengidsen die in 2006 in het badplaatsje l'Escala plaatsvond. Dit betrof een cursus voor oudere inwoners die graag meer wilden leren over de architectuur, het culturele erfgoed en de geschiedenis van het stadje. En die zich bovendien wilden inzetten voor de ontwikkeling van de gemeente. Daarnaast werden ook andere mensen uitgenodigd om mee te doen: winkelpersoneel, baliepersoneel, politieagenten en dergelijke. Mensen die beroepsmatig veel met toeristen te maken hebben. Het doel van de cursus was om de deelnemers van informatie te voorzien waardoor zij toeristen die het stadje bezoeken adequaat te woord kunnen staan.

Het project verliep positief. In de eerste plaats voor de toeristen: zij voelden zich welkom door de vriendelijke ontvangst en kregen op eenvoudige wijze interessante informatie over de architectuur in de omgeving (waaronder de opgravingen van Empurias), over de bijzondere natuur in de omgeving (zoals het Massief van Montgrí) en over de culturele agenda van dat moment. In de tweede plaats was de cursus een positieve ervaring voor de oudere deelnemers. Door de cursus leerden zij de culturele en toeristische aspecten van het stadje opnieuw waarderen. Vaak betrof het kennis die ze al bijna weer vergeten waren en die nu door de cursus weer 'opgegraven' werd. Als gastheer kregen ze bovendien ook de mogelijkheid om met mensen uit andere landen te praten hetgeen een bijzonder verrijkende ervaring voor hen was. Na afloop van de cursus kregen de twaalf deelnemers een certificaat. Dit project laat zien hoe 'een leven lang leren' een positieve bijdrage kan hebben aan de economische ontwikkeling van een stadje. Op grond van het succes is het gemeentebestuur van plan om deze cursus vaker aan zijn inwoners aan te bieden.

Contact:

Ajuntament de L'Escala
Area d' Educació
cultura@escala-empuries.com
www.lescala-empuries.com

16. Dorpen op internet

Nederland

Door de eeuwen heen hebben mensen manieren gevonden om elkaar op de hoogte te brengen van het dorpsnieuws. Lokale media worden nog steeds veel gebruikt voor dit doel, maar het gebruik van internet is daarnaast steeds belangrijker geworden. Maar niet alle dorpsbewoners zijn bekend met het gebruik van internet.

Daarom hebben de provincie Fryslân, het regionaal landbouwonderwijs, een ICT specialist en de provinciale plattelandsorganisatie Doarpswurk de handen in elkaar geslagen en hebben een laagdrempelige cursus gemaakt over de mogelijkheden van internet voor de inwoners van dorpen. Het project kreeg de naam 'Op Paad' wat 'Op Weg' betekent. Eerst werden vragen behandeld als: 'wat is een website en wat kun je er zoal mee doen?' Daarna besproken de deelnemers de mogelijkheden van een website voor hun eigen dorp. De deelnemers leerden vervolgens hoe ze hun dorp op internet konden presenteren en hoe zij daarbij ook melding konden maken van bijvoorbeeld verenigingsleven, voorzieningen en bedrijven in het dorp, compleet met contactpersonen.

De deelnemers konden één van de veertien computers gebruiken die de docenten meegenomen hadden naar de dorpen. De groep kreeg een vragenlijst die hen kon helpen om genoeg up-to-date informatie te verzamelen voor de website. Tenslotte begonnen alle dorpen aan het werken aan een eigen website. Mensen van verschillende leeftijden, achtergronden en ervaringsniveaus werden in groepen ondergebracht. Het resultaat was het ontstaan van ongeveer 170 dorpsites. Het werken aan de sites had vele positieve effecten op de dorpen. Sinds zij aan de website hebben gewerkt weten de inwoners veel meer over hun dorp. Verenigingen hebben een snelle digitale manier gevonden om informatie bij de leden te krijgen. Sommige dorpen hebben ook hun dorpsarchief op de site gezet wat geleid heeft tot aanzienlijk meer historisch bewustzijn. Mensen kunnen slechts uren na een evenement de foto's daarvan op de internetsite bekijken. Gedurende het proces hebben inwoners elkaar beter leren kennen. De websites worden ook gebruikt voor de presentatie en promotie van het dorp. Er staat veel nuttige informatie op de site voor toeristen en beleidsmakers. Het maken van de site was op zichzelf al een uitdaging!

De dorpsites zijn ondergebracht in een databank: www.dorpen.nl. Deze site geeft toegang tot alle dorpsites in Fryslân. Er zijn nu plannen om een soortgelijke databank te maken voor dorpen uit heel Nederland

Contact:

Doarpswurk
Tom Vellinga
tvellinga@doarpswurk.nl
www.doarpswurk.nl

17. It Griene Nêst

Nederland

It Griene Nêst (het Groene Nest) is een kenniscentrum voor zeldzame of oorspronkelijke Friese dieren-, planten- of fruitrassen. Tegelijkertijd is het ook een zorgboerderij voor mensen met psycho-sociale problemen. Deze cliënten zoeken een weg terug naar de samenleving na vaak lange tijd uit het werk te zijn geweest. In It Griene Nêst leren ze opnieuw te werken: om verantwoordelijkheid te nemen, samen te werken, structuur te hebben in hun leven. Op de boerderij kunnen zij zich ook voorbereiden op een toekomstige baan in de landbouw.

Het kenniscentrum heeft drie doelstellingen. De eerste is het in kaart brengen van alle Friese rassen en deze aan het publiek laten zien. De tweede doelstelling is deze kennis te promoten en te stimuleren deze toe te passen door informatie, cursussen en onderwijsprogramma's te bieden. De derde doelstelling is het stimuleren van de consumptie van Friese regionale producten. Om dit laatste te bewerkstelligen biedt het centrum recepten, kookcursussen en leer materiaal aan. Voor alle activiteiten geldt dat het behoud van de agro-biodiversiteit voorop staat evenals het belang van de diversiteit voor de culturele geschiedenis, voor de economie en voor recreatie.

De dieren, planten en fruitbomen worden verzorgd door de cliënten van de zorgboerderij, vanzelfsprekend onder deskundige begeleiding. De cliënten werken ook in de winkel, in de demonstratie-tuinen en in het houtwal-landschap. In de avonden en de weekenden zijn de bewoners van de boerderij verantwoordelijk voor deze werkzaamheden. Er worden ook vrijwilligers ingezet om het centrum draaiende te houden.

Verskillende ondernemers hebben een onderkomen op boerderij. Er is een biologische groente- en fruitkwekerij en er zijn kwekers van traditionele fruitbomen en bessen. Op de boerderij worden regionale producten verkocht en er is een theeschenkerij, speciaal voor toeristen. De boerderij bezit 30 hectare weiland met houtwallen die uit cultuur-historisch oogpunt belangrijk zijn.

It Griene Nêst speelt een belangrijke rol in de promotie de Friese plattelandscultuur en geschiedenis. Tegelijkertijd is het een mooi voorbeeld van volwasseneducatie voor cliënten, studenten en bezoekers.

Contact:

It Griene Nêst
info@grienenest.nl
www.grienenest.nl

18. De dorpsvisie

Nederland

De provincie Fryslân kent meer dan 225 dorpen met minder dan 500 inwoners. Juist vanwege de schaalgroten van de dorpen valt het voor de provincie niet mee beleid te maken op bijvoorbeeld het terrein van werk, onderwijs, accommodaties en voorzieningen. Het contact met dorpsbelangen is daarom erg belangrijk voor de provincie.

In de afgelopen tien jaar hebben vele dorpsbelangen een eigen dorpsvisie opgesteld om zo op een meer gestructureerde manier te werken aan de toekomst van het dorp en bovendien een document te hebben in de gesprekken met gemeenten en anderen. Toen de eerste dorpen aan een visie begonnen, namen zij niet altijd de gemeente in de arm en vergaten zij soms het gemeentelijk beleid er naast te leggen. Vandaag de dag worden dorpen door gemeenten aangemoedigd een dorpsvisie te maken omdat het past bij hun manier van werken: bottom-up in plaats van top-down.

Een dorpsvisie wordt vaak opgesteld voor een periode van 10-15 jaar. Het maakt inzichtelijk hoe mensen aankijken tegen het voorzieningenniveau en de kwaliteit van leven. De visie kan richting geven aan nieuw gemeentelijk beleid. Om erin te slagen een goed document te maken, moeten inwoners soms leren een goede discussie te voeren over de toekomst van het dorp op basis van respect en argumenten. Het proces dat doorlopen moet worden om een dorpsvisie te kunnen maken, is in die zin te vergelijken met een cursus in democratie en burgerrechten!

Doarpswurk ondersteunt de dorpen in het maken van de visie. De organisatie heeft een speciale methode ontwikkeld om de wensen en de ideeën van de deelnemers in kaart te brengen, om keuzes te maken en een visie op de toekomst te formuleren. Goede uitwisseling tussen dorpsbewoners, ondernemers, verenigingen en andere organisaties is van groot belang om te kunnen spreken van een representatief document.

In het begin waren de dorpsvisies soms niet veel meer dan wensenlijstjes, maar vandaag de dag gaan de dorpen een flinke stap verder dan dat. Zij komen met ideeën op het terrein van werkgelegenheid, demografische ontwikkelingen, formuleren een visie op de dorpsidentiteit en geven aan hoe zij in de toekomst in het dorp willen samenleven. Vaak besteden de dorpen ook aandacht aan de ontwikkeling van het platteland en aan de vraag hoe moderne architectuur een plek kan krijgen in het meer traditionele landschap.

Door het maken van een dorpsvisie leren inwoners veel over hun dorp, over beleidsprocessen en over het gemeentelijk beleid. Tijdens het proces trekken de banden tussen bewoners van het dorp aan en groeit het 'dorpszelfbewustzijn'.

Contact:

Doarpswurk
Tom Vellinga
tvellinga@doarpswurk.nl
www.doarpswurk.nl

Partners LILLA Project

Stichting voor Volkshogeschoolwerk in Nederland

Mr. Klaas Bijleveld
Jarig van der Wielenwei 32
9243 SH Bakkeveen
The Netherlands
++ 31 516543849
info@volkshogeschool.nl
www.volkshogeschool.nl

Doarpswurk

Mr. Tom Vellinga
Buorren 28
9012 DH Raerd
The Netherlands
++ 31 566625010
info@doarpswurk.nl
www.doarpswurk.nl

Acefir

Mrs. Carme Ors
c/ Rutlla 20-22 dptx. 1.13
Girona
Spain
++ 34 972200785
acefir@acefir.org
www.acefir.org

Dalarnas Bildningsförbund

Mr. Björn Ericson
c/o ABF Dalarna, Vasagatan 5
S-784 32 Borlänge
Sweden
++ 46 234239519
info@dbf.nu
www.dbf.nu

Lifelong Learning Centre in West Iceland

Mrs. Inga Dóra Halldórsdóttir
Bjarnarbraut, 8
310 Borgarnes
Iceland
++ 354 4372390
simenntun@simenntun.is
www.simenntun.is

Office of Rural Development in West Iceland

Mrs. Kristin Björg Árnadóttir
Bjarnarbraut 8
310 Borgarnesi
Iceland
++ 354 4371318
ssv@ssv.is
www.ssv.is

ENTRE SERRAS

Mrs. Ana Fernandes
Rua Principal
P-3320-080 Fajao
Portugal
++ 351 235751316 (fax)
entre-serras@sapo.pt
<http://entre-serras.planetaclix.pt>

VOFO

Mrs. Ellen Traaseth
Wiesesgate, 2
2609 Lillehammer
Norway
++ 47 61289077
vofo@vofo.no
www.vofo.no

Folk Culture Organisation Oppland

Mrs. Anne Silje Berg
Vaga Naeringshage
2680 Vaga
Norway
++ 47 61217750
post@folkekultur.no
www.folkekultur.nl